

Analyse

20. september 2021

EU-medlemskab løfter kvaliteten af samfundsinstitutionerne for nye medlemslande

Af Kristian Binderup Jørgensen, Amanda Egelund-Müller og Mie Amalie Blomberg

Anklagerne om valgsvind og stormen på Kongressen i USA har vist, at vestlige demokratier kræver solide samfundsinstitutioner for at kunne modstå antidemokratiske handlinger. I denne analyse undersøger vi, om medlemskab af EU har betydning for kvaliteten af samfundsinstitutioner som fx et uafhængigt og retfærdigt retssystem og afholdelse af retfærdige valg. Analysen viser, at EU's krav til demokratiske værdier, Københavnskriterierne, ser ud til at forbedre institutionskvaliteten i de nye EU-lande til gavn for både landenes befolkninger og deres økonomier. Men analysen peger også på, at EU mangler værktøjer til at fastholde en høj kvalitet af samfundsinstitutionerne på længere sigt, da fx Ungarn og Polen har slået ind på en antidemokratisk kurs.

Kontakt

Ledende økonom
Kristian Binderup Jørgensen
Tlf. 3140 8705
E-mail kbj@kraka.dk

1. Sammenfatning

Angreb på demokratiet i USA

Anklagerne om valgsvind og stormen på Kongressen i USA, hvor en vred folkemængde indtog et af symbolerne på det amerikanske demokrati, viser, hvordan polarisering og misinformation kan udfordre demokratiet. Og hvorfor et stærkt værn er nødvendigt for et liberalt demokrati. Et af de mulige værn mod antidemokratiske tendenser er velfungerende samfundsinstitutioner, som sikrer et uafhængigt retsvæsen og afholdelse af retfærdige valg. Det gælder også her i Europa, hvor EU spiller en vigtig rolle for at beskytte og fremme kvaliteten i de bærende samfundsinstitutioner.

EU's krav til demokratiske værdier

For at blive optaget i EU skal et land respektere EU's demokratiske værdier og forpligte sig til at fremme dem. Konkret skal et ansøgerland leve op til Københavnskriterierne¹:

- Stabile institutioner, der sikrer demokrati, retsstat, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af minoriteter.
- Velfungerende markedsøkonomi, der kan håndtere konkurrencen og markedskræfterne på det europæiske marked.
- Overtage EU's samlede regelværk og påtage sig de forpligtigelser, der følger med et medlemskab. Det omfatter målet om en politisk, økonomisk og monetær union.

EU's værdier påvirker samfundsinstitutioner positivt

Vores analyse viser, at EU's krav til demokratiske værdier ser ud til at have effekt på kvaliteten af samfundsinstitutionerne. Der har således været en betydelig fremgang i institutionskvaliteten for de nye EU-lande, som havde et lavt udgangspunkt, jf. Figur 1. Nye EU-lande med et højt udgangspunkt har derimod ikke oplevet forbedringer og nogle, fx Ungarn, har oplevet tilbagegang.

Forbedringer for nye EU-lande med lavt udgangspunkt

Fremgangen i institutionskvalitet er fx markant i blandt andet de tre baltiske lande samt Bulgarien og Rumænien, som alle havde et lavt niveau af institutionskvalitet i 1996. Det tyder altså på, at der har været en betydelig catching up i institutionskvalitet. Estland har endda overhalet EU-gennemsnittet.

Tyder på positiv effekt af optagelse i EU

Analysen peger også på, at det er optagelsen i EU og Københavnskriterierne, der har haft en positiv effekt på kvaliteten af samfundsinstitutionerne. Catching up viser sig nemlig ikke som et generelt fænomen. Tværtimod er der ingen systematisk fremgang for lande uden for EU med samme udgangspunkt i 1996 som de nye EU-lande.

Forbedret institutionskvalitet har stor værdi i sig selv, ...

De demokratiske værdier og kvaliteten af samfundsinstitutionerne afspejler grundlæggende rettigheder for borgerne i landet, som har stor værdi i sig selv. Vished om en retfærdig rettergang, hvis man bliver anklaget for en forbrydelse, har fx stor menneskelig værdi i sig selv.

... men har også økonomisk betydning

Samfundsinstitutionerne har også en direkte effekt på den økonomiske udvikling. I en tidligere Small Great Nation-analyse har vi påvist, at bedre institutionskvalitet giver et løft til den økonomiske velstand. Konkret betyder en forbedring i institutionskvaliteten på 1 indekspoint i gennemsnit et løft i BNP pr. beskæftiget på ca. 8 pct. på kort sigt.² Letland og Estland har fx oplevet en forbedring i institutionskvaliteten på 0,6-0,7 indekspoint, hvilket svarer til en stigning i BNP pr. beskæftiget på ca. 5-6 pct. Effekten er større på længere sigt og ser også ud til at være større jo lavere udgangspunktet for institutionskvalitet er.

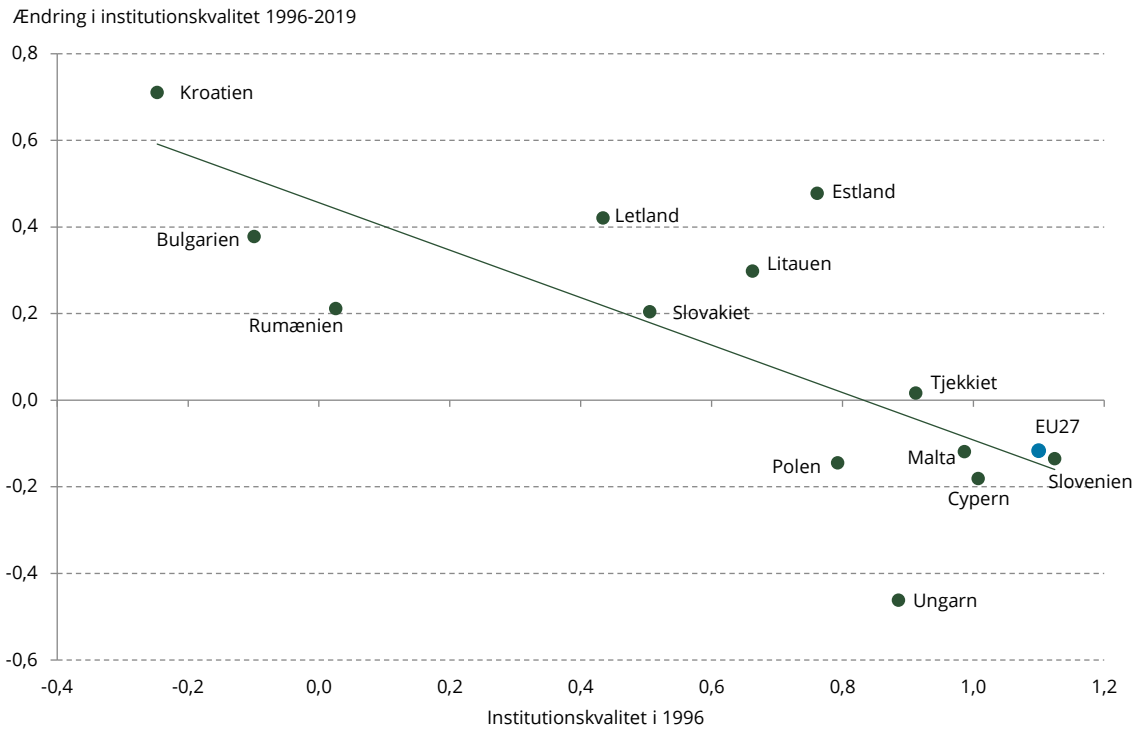
Tilbagegang i Polen og Ungarn ...

I Polen og Ungarn har der været bekymrende antidemokratiske tendenser de seneste år, hvor domstolenes og mediernes uafhængighed trues.³ Dette viser sig også i målene for institutionskvalitet, hvor Ungarn har oplevet et fald på 0,5 indekspoint siden 2006 og Polen har oplevet et fald på 0,2 indekspoint siden 2014.

¹ <https://www.eu.dk/da/leksikon/Koebenhavnskriterierne>.

² Se Vasiljeva m.fl. (2017).

³ Se fx <https://www.eu.dk/da/aktuelt/nyheder/2020/sep/hvordan-beskytter-eu-sine-grundlaeggende-vaerdier>.

Figur 1 **Institutionskvalitet: niveau i 1996 sammenholdt med udvikling fra 1996 til 2019, nye EU-lande**

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem - 2,5 og 2,5. EU27 er vægtet efter befolkningstal pr. 1. januar 2019. Tendenslinjen for de nye EU-lande har en hældning på 0,4561. Tendenslinjen er ikke vægtet efter landenes størrelse.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger.

... tyder på, at EU mangler værktøjer til opretholdelse

Tilbagegangen i Polen og Ungarn kan tyde på, at EU mangler instrumenter til at opretholde en høj institutionskvalitet. Analysen viser også, at gamle EU-lande, som Grækenland og Spanien, har oplevet faldende institutionskvalitet. I forbindelse med den nye genopretningspakke har medlemslandene vedtaget, at EU kan tilbageholde midler til lande, som ikke lever op til demokratiske værdier og retsstatsprincipper. Medlemslandene har dog mulighed for at appellere til EU-Domstolen, og mens domstolen behandler sagen, hvilket kan tage op til flere år, må EU ikke tilbageholde midlerne.

Danskerne bakker op om stærkere værktøjer

Danskerne bakker i høj grad op om, at EU skal sanktionere lande, som ikke lever op til EU's demokratiske værdier. 84 pct. af danskerne mener, at EU ikke skal udbetale midler til medlemslande, som ikke lever op til de demokratiske værdier og 78 pct. af danskerne mener, at EU på sigt skal ekskludere medlemslande, som ikke lever op til EU's demokratiske værdier.⁴

⁴ Disse resultater er baseret på 2175 besvarelser i en survey med et repræsentativt udsnit af den voksne danske befolkning udført af Epinion i januar 2021 for Kraka og Deloitte.

2. Datagrundlag

Vi anvender Verdensbankens indikatorer for institutionskvalitet

Verdensbanken opgør årligt indikatorer for institutionskvalitet for en lang række af verdens lande. I denne analyse anvender vi et gennemsnit af de seks indikatorer, som direkte afspejler kvaliteten af de administrative, demokratiske og økonomiske institutioner, jf. Boks 1.

Boks 1 Institutionskvalitet

Verdensbanken har udviklet seks indikatorer for kvaliteten af samfundsinstitutionerne i forskellige lande. Indikatorerne er opgjort for perioden 1996-2019 og antager en værdi mellem -2,5 og 2,5, hvor en højere værdi svarer til en bedre institutionskvalitet. De seks indikatorer for institutionskvalitet er:

- 1) Stemme-, ytrings- og forsamlingsfrihed samt regeringsansvarlighed (Eng.: Voice and Accountability) beskriver opfattelsen af, i hvor høj grad landets borgere er i stand til at deltage i frie og retfærdige parlamentsvalg, samt i hvor høj grad der er ytrings-, forenings- og mediefrihed i landet.
- 2) Politisk stabilitet og fravær af vold/terrorisme (Eng.: Political Stability and Absence of Violence/Terrorism) beskriver den samlede opfattelse af sandsynligheden for terrorisme, politisk motiveret vold eller for, at regeringen bliver destabiliseret eller omstyrtet af forfatningsmæssige eller voldelige midler.
- 3) Regeringseffektivitet (Eng.: Government Effectiveness) beskriver opfattelsen af kvaliteten af politikformulering og implementering. Yderligere inkluderet er troværdigheden af regeringens engagement i den førte politik og kvaliteten af offentlige tjenester og disses uafhængighed fra politisk pres.
- 4) Regulatorisk kvalitet (Eng.: Regulatory Quality) beskriver opfattelsen af regeringens evne til at udvikle og implementere regler, der støtter udviklingen af den private sektor.
- 5) Retssikkerhed og lighed for loven (Eng.: Rule of Law) beskriver opfattelsen af agenternes tillid til og overholdelse af samfundets regler. Dette gælder især kontraktåndhævelse, ejendomsrettigheder, politiet og domstolene såvel som sandsynligheden for kriminalitet og vold.
- 6) Korruptionskontrol (Eng.: Control of Corruption) beskriver opfattelsen af, hvorvidt den offentlige magt udøves til at opnå privat gevinst, herunder både små og store former for korruption. Derudover beskriver indikatoren opfattelsen af, hvor stor magt private aktører har over staten.

Kilde: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents>.

3. Institutionskvalitet i 2019

Vi skelner mellem nye og gamle EU-lande efter optagelsesår

I denne analyse skelner vi mellem nye og gamle EU-lande, samt kandidatlande til EU når vi undersøger institutionskvaliteten. Opdelingen af EU-landene er beskrevet i Boks 2.

Boks 2 Opdeling af nye og gamle EU-lande

Vi har i denne analyse opdelt EU-landene i nye og gamle EU-lande efter deres optagelsesår.

De gamle EU-lande er optaget før 2000 (i hhv. 1958, 1973, 1981, 1986 og 1995) og udgør:

- Belgien, Frankrig, Italien, Luxembourg, Holland, Tyskland, Danmark, Irland, Grækenland, Portugal, Spanien, Finland, Sverige, Østrig

De nye EU-lande er optaget efter 2000 (i hhv. 2004, 2007 og 2013) og udgør:

- Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet, Ungarn, Bulgarien, Rumænien, Kroatien

Kilde: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_da#tab-0-1

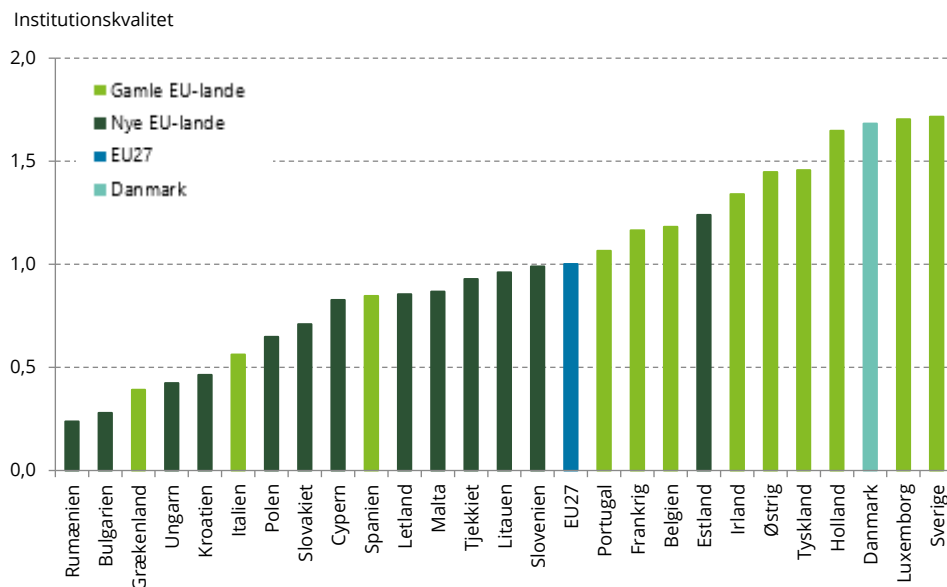
Høj institutionskvalitet i gamle EU-lande med undtagelser

De gamle EU-lande har generelt et højt niveau af institutionskvalitet i 2019, jf. de lysegrønne søjler i Figur 2. Det gælder især de nordiske lande, Holland og Luxembourg. Flere af de gamle lande i Sydeuropa, som Italien, Spanien og Grækenland, har dog et markant lavere niveau.

De nye EU-lande har generelt lavere institutionskvalitet

De nye EU-lande har generelt et lavere niveau af kvaliteten af samfundsinstitutionerne, jf. de mørkegrønne søjler i Figur 2. Der er dog også nye EU-lande som har en relativ høj institutionskvalitet, herunder særligt de baltiske lande, Slovenien og Tjekkiet.

Figur 2 Institutionskvalitet i EU-landene, 2019

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5. EU27 er vægtes efter befolkningstal pr. 1. januar 2019.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger.

Vi ser på udviklingen fra 1996 til 2019

Udvikling fra 1996 til 2019

I dette afsnit undersøger vi, hvordan kvaliteten af samfundsinstitutionerne har udviklet sig i perioden fra 1996, som er det første år med data, til 2019, som er det seneste år med data. Vi ser både på de nye og de gamle EU-lande, samt kandidatlandene til EU. Et kandidatland overholder de værdier EU bygger på,⁵ lever op til Københavnskriterierne, kan anvende EU-lovgivning og sikre at EU-lovgivning omsættes til den nationale lovgivning, samt har ansøgt om optagelse i EU for derefter at få status som kandidatland, hvorefter der kan indledes en forhandling om landets optagelse i EU.^{6,7}

Højere niveau blandt gamle EU-lande

De gamle EU-lande har i gennemsnit et højere niveau af institutionskvalitet end nye EU-lande og kandidatlandene, jf. Figur 3.

Fremgang blandt kandidatlande og nye EU-lande

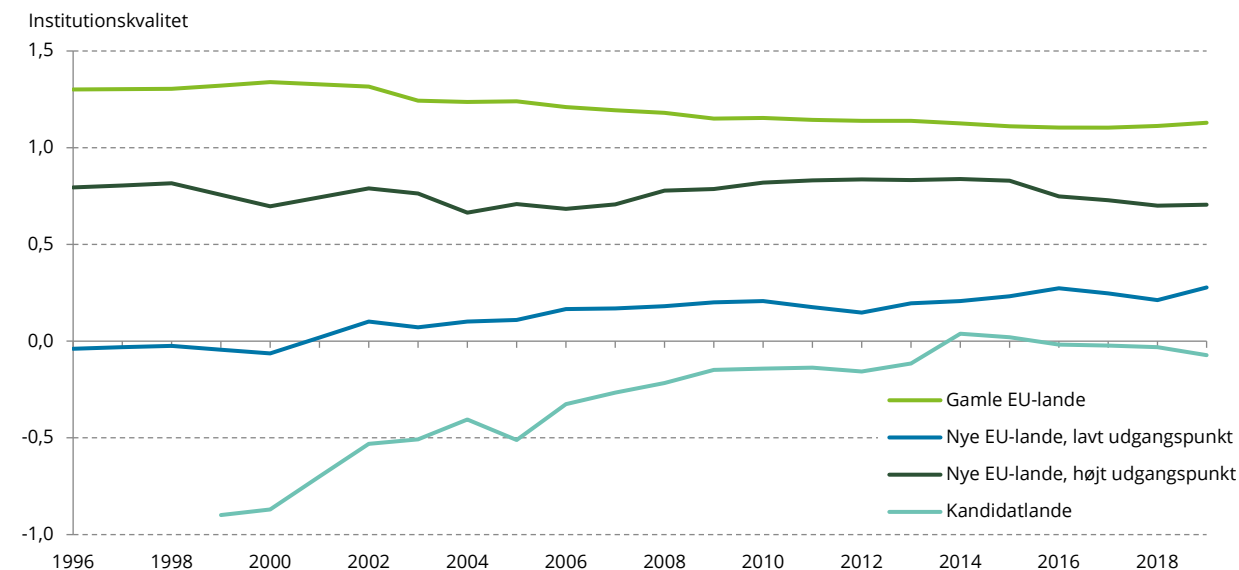
De gamle EU-lande har samlet set oplevet en mindre tilbagegang i institutionskvaliteten siden 2000, jf. Figur 3. Det samlede fald er især drevet af tilbagegang i flere sydeuropæiske lande. De nye EU-lande oplevede en fremgang i institutionskvaliteten fra 2000 til 2015, hvorefter niveauet er faldet lidt igen. Faldet har især været trukket af Polen og Ungarn. Kandidatlandene har oplevet en fremgang på over 0,8 indekspoint i institutionskvalitet fra 1999 til 2019.

⁵ Værdierne er beskrevet i Lissabontraktatens TEU, artikel 2.

⁶ Proceduren for optagelse i EU er beskrevet i Lissabontraktatens TEU, artikel 49.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=LEGISSUM:114536>.

Figur 3 Udvikling i institutionskvalitet for nye og gamle EU-lande samt kandidatlande til EU, 1996-2019

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, jf. Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5. Data for de forskellige grupper af lande er vægtet efter befolkningstal i de enkelte lande pr. 1. januar i de pågældende år. 1997, 1999 og 2001 er opgjort som gennemsnit af de to omkringliggende år. Kandidatlande udgør Albanien, Nordmakedonien og Serbien. Tyrkiet er et kandidatland, men er ikke vist, da udviklingen i institutionskvalitet afviger fra de øvrige kandidatlandes udvikling. Montenegro er ikke inkluderet da der ikke er data for institutionskvaliteten før 2006. Ved højt og lavt udgangspunkt af institutionskvalitet er lavt en institutionskvalitet <0.3 i 1996, hvor det for højt er en institutionskvalitet >0.3 i 1996.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger

Stor fremgang for nye EU-lande med lavt udgangspunkt

De nye EU-lande, som i 1996 havde en væsentligt lavere institutionskvalitet end de gamle EU-lande, har oplevet en markant fremgang i institutionskvaliteten, jf. Figur 4. Det gælder blandt andet de tre baltiske lande, Bulgarien, Rumænien samt Kroatien.

Små fald for nye EU-lande med højt udgangspunkt

Mange af de lande som lå på niveau med de gamle EU-lande har oplevet stagnation eller små fald i institutionskvaliteten. Det gælder blandt andet Tjekkiet, Malta og Slovenien. Ungarn havde også et højt udgangspunkt i 1996, men har oplevet decideret tilbagegang i institutionskvalitet.

Klare tegn på catching up for nye EU-lande

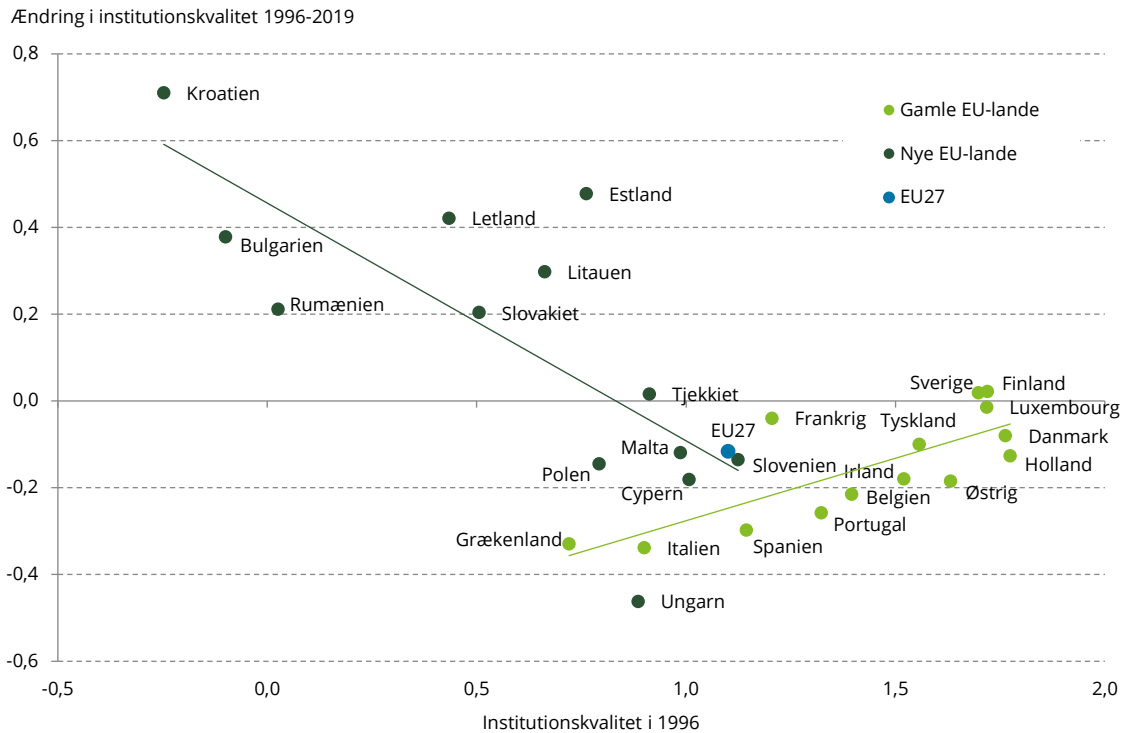
Der er altså en klar tendens til, at de nye EU-lande som i udgangspunktet havde et lavt niveau har oplevet en større fremgang i institutionskvaliteten. Det er det som økonomer kalder catching up.⁸ Dette er bl.a. i overensstemmelse med Schönfelder og Wagner (2019).

Tilbagegang for nogle af de gamle EU-lande

For de gamle EU-lande er der en negativ sammenhæng mellem niveauet i 1996 og ændringen fra 1996 til 2019, jf. Figur 4. De gamle EU-lande med de højeste niveauer af institutionskvalitet har stort set ikke oplevet nogen ændring, mens flere af de gamle EU-lande med lavere niveauer af institutionskvalitet har oplevet tilbagegang. Dette er i overensstemmelse med Pérez-Moreno m.fl. (2020).

⁸ Variansen er blevet ca. halveret, så der er tale om konvergens og det er ikke kun et udtryk for mean reversion.

Figur 4 Institutionskvalitet: niveau i 1996 sammenholdt med udvikling fra 1996 til 2019, EU-lande

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5. EU27 er vægtes efter befolkningstal pr. 1. januar 1996.

Tendenslinjen for lande optaget i EU efter 2004 har en hældning på -0,548. Tendenslinjen for lande optaget i EU før 2004 har en hældning på 0,288. Tendenslinjerne er ikke vægtes efter landenes størrelse.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger.

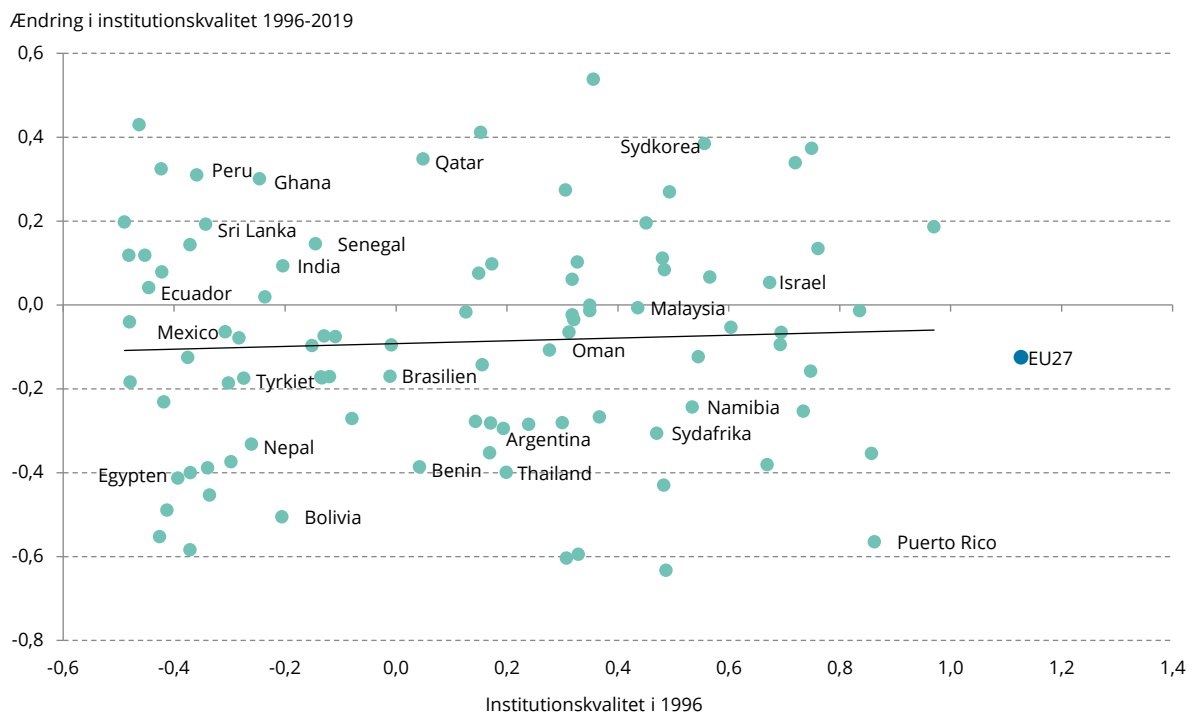
Catching up er ikke et generelt fænomen

Catching up ser ud til at være et særligt fænomen for de nye EU-lande. Der er således ikke en tendens til catching up blandt lande udenfor EU, som havde samme niveau af institutionskvalitet i 1996, som de nye EU-lande, jf. Figur 5. Dette er i rimelig overensstemmelse med Savoia og Sen (2016), som primært finder catching up som et midlertidigt fænomen efter den kolde krigs afslutning.

Peger på positiv effekt af EU-medlemskab

Når der har været catching up i institutionskvalitet for de nye EU-lande, men ikke andre lande, som havde samme udgangspunkt, tyder det på, at EU-medlemskab har haft en positiv indvirkning på kvaliteten af samfundsinstitutionerne. De lande på Balkan, som har status af kandidatland, som fx Serbien eller Nordmakedonien, eller potentielt kandidatland, som fx Bosnien-Herzegovina, har også oplevet en fremgang i institutionskvaliteten, men indgår også i en proces om på sigt at blive medlem af EU. Vi kan dog ikke afvise, at de nye EU-lande også havde oplevet fremgang i institutionskvaliteten, selvom de ikke var blevet optaget i EU – fx på grund af deres geografiske nærhed og handelsforbindelser til EU. Vi vil dog i så fald forvente, at fremgangen havde været mindre.

Figur 5 Institutionskvalitet: niveau i 1996 sammenholdt med udvikling fra 1996 til 2019, kontrolgruppe

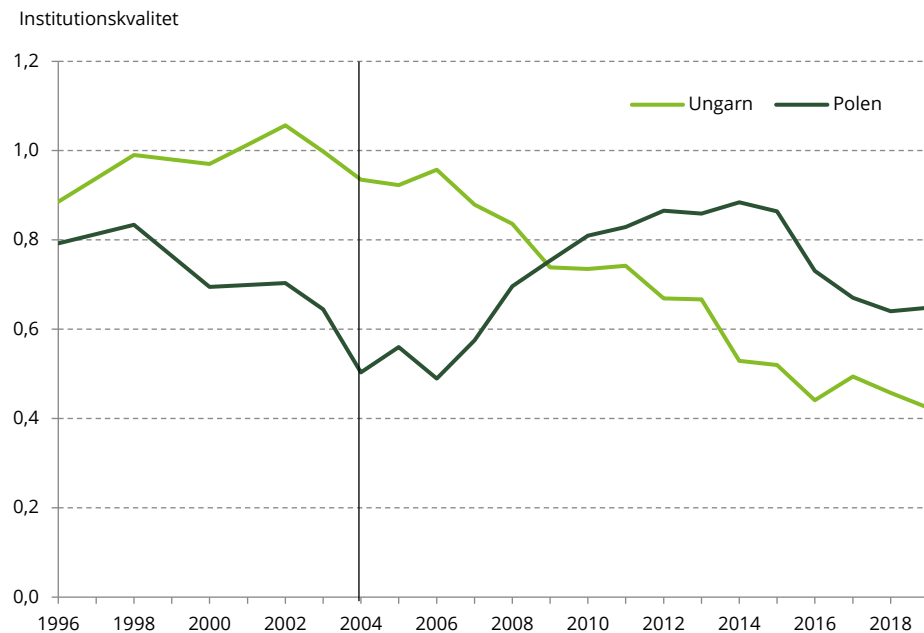
Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5. EU27 er vægtet efter befolkningstal pr. 1. januar 1996. Tendenslinjen for kontrolgruppen bestående af lande uden for EU med institutionskvalitet i 1996 på mellem -0,5 og 1,0 har en hældning på 0,03. Tendenslinjen er ikke vægtet efter landenes størrelse.
 Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger.

Tilbagegang i Polen og Ungarn ...

EU har med bekymring iagttaget udviklingen i Ungarn og Polen, hvor domstolenes og mediernes uafhængighed, minoritetsgruppers rettigheder og retsstatsprincipper er under pres.⁹ Dette giver også udslag i målene for institutionskvalitet, hvor Polen har oplevet et markant fald siden 2015, mens institutionskvaliteten i Ungarn har været faldende siden 2007, jf. Figur 6.

⁹ <https://www.eu.dk/da/aktuelt/nyheder/2020/sep/hvordan-beskytter-eu-sine-grundlaeggende-vaerdier>.

Figur 6 Udviklingen i institutionskvalitet i Ungarn og Polen

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5.

1997, 1999 og 2001 er opgjort som gennemsnit af de to omkringliggende år.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators samt egne beregninger.

... tyder på, at EU mangler værktøjer til opretholdelse

Tilbagegangen i Polen og Ungarn kan tyde på, at EU mangler instrumenter til at opretholde en høj institutionskvalitet. Analysen viser også, at gamle EU-lande som Grækenland, Italien og Spanien har oplevet faldende institutionskvalitet. I forbindelse med EU's nye corona-genopretningspakke har medlemslandene vedtaget, at EU kan tilbageholde midler til lande, som ikke lever op til demokratiske værdier og retsstatsprincipper. Medlemslandene har dog mulighed for at appellere til EU-Domstolen, og mens domstolen behandler sagen, hvilket kan tage adskillige år, må EU ikke tilbageholde midlerne.

Danskerne bakker op om stærkere værktøjer

Danskerne bakker i høj grad op om, at EU skal straffe lande, som ikke lever op til EU's demokratiske værdier. 84 pct. af danskerne mener, at EU kun bør udbetale midler til medlemslande, der lever op til de demokratiske værdier. 78 pct. af danskerne mener, at EU på sigt skal ekskludere medlemslande, som ikke lever op til EU's demokratiske værdier.¹⁰

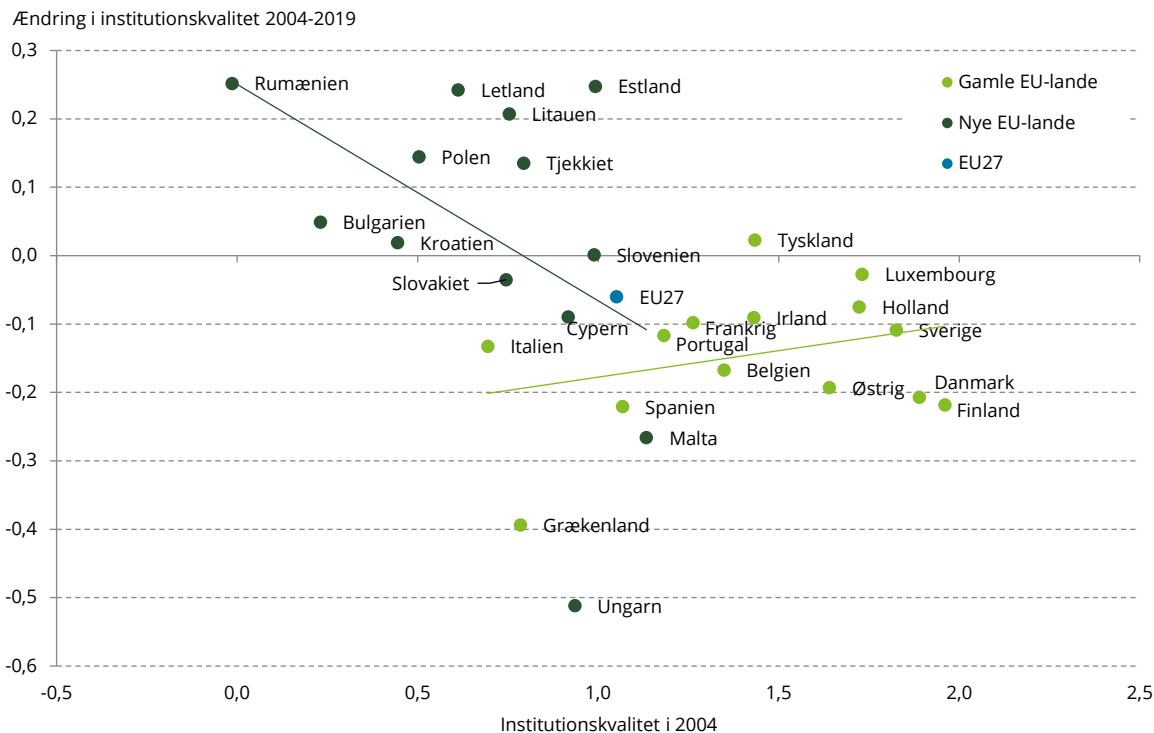
4. Robusthedstjek

Robusthedstjek af analysen

I denne analyse ser vi på udviklingen i Verdensbankens 6 indikatorer for institutionskvalitet fra 1996 til 2019. Resultaterne er dog ikke markant anderledes ved at bruge år 2004 som basisår. Dette gælder både for de gamle EU-lande, selvom en del af forbedringen for de nye EU-lande tidsmæssigt ligger forud for det år de træder ind i EU, samt for kontrolgruppen bestående af lande udenfor EU, jf. Figur 7 og Figur 8, og støtter dermed den observerede sammenhæng mellem medlemskab i EU og institutionskvaliteten blandt de nye EU-lande.

¹⁰ Disse resultater er baseret på 2175 besvarelser i en spørgeskemaundersøgelse af den voksne danske befolkning udført af Epinion for Kraka og Deloitte.

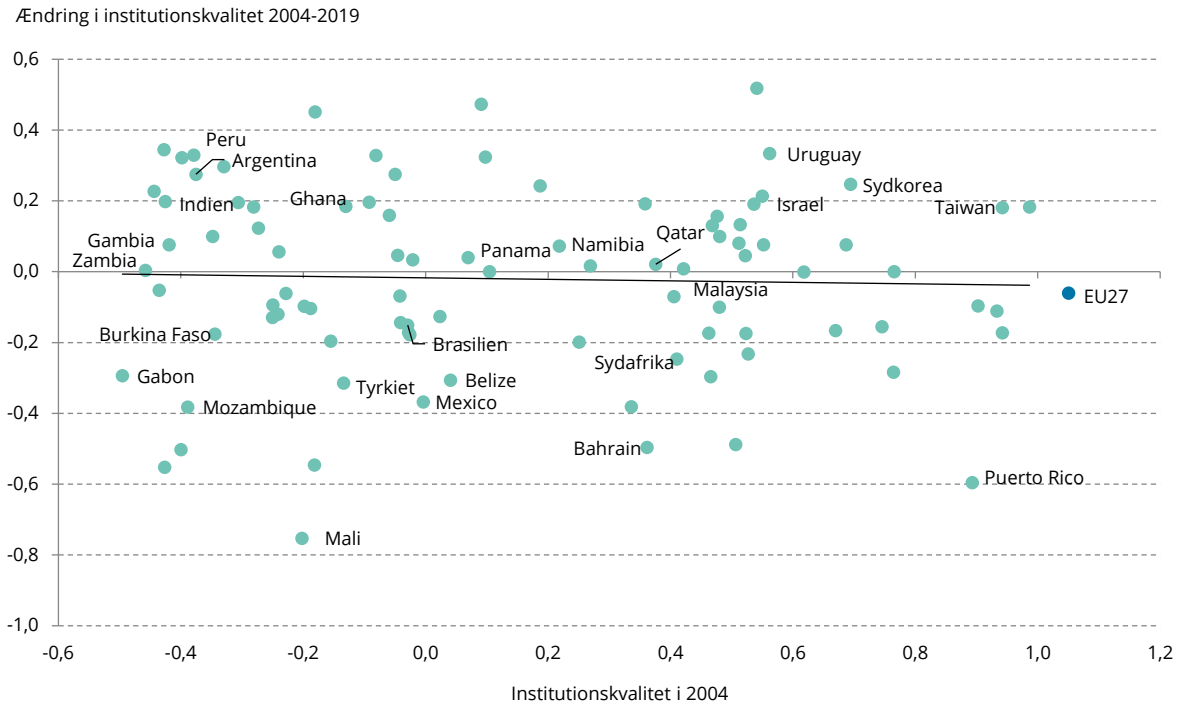
Figur 7 Institutionskvalitet: niveau i 2004 sammenholdt med udvikling fra 2004 til 2019, nye EU-lande

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5. EU27 er vægtet efter befolkningstal pr. 1. januar 2004. Tendenslinjen for gamle EU-lande har en hældning på -0,2551. Tendenslinjen for nye EU-lande har en hældning på 0,2505. Tendenslinjerne er ikke vægtet efter landenes størrelse.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger.

Figur 8 Institutionskvalitet: niveau i 2004 sammenholdt med udvikling fra 2004 til 2019, kontrolgruppe

Anm.: Vi måler institutionskvalitet som et gennemsnit af Verdensbankens seks indikatorer, se Boks 1. Målet for institutionskvalitet ligger mellem -2,5 og 2,5. EU27 er vægtet efter befolkningstal pr. 1. januar 1996.

Tendenslinjen for kontrolgruppen bestående af lande udenfor EU med institutionskvalitet i 2004 på mellem -0,5 og 1 har en hældning på -0,0212, hvilket er tæt på nul og væsentligt mindre end for de nye EU-lande. Tendenslinjen er ikke vægtet efter landenes størrelse.

Kilde: Verdensbankens Worldwide Governance Indicators, Eurostats tabel "demo_pjan" samt egne beregninger.

5. Litteratur

Pérez-Moreno, S., Bárcene-Martín, E., Ritzen, J. (2020). Institutional quality in the Euro area Countries: any evidence of convergence?. *Journal of Contemporary European Studies*, vol. 28, 3, s. 387-402.

Savoia, A og Sen, K. (2016). Do We See Convergence in Institutions? A cross-Country Analysis. *The Journal of Development Studies*, vol. 52, 2, s. 166-185.

Schönfelder, N. og Wagner, H. (2019). Institutional Convergence in Europe. *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-journal*, 13 (2019-3), s. 1-23.

Vasiljeva, K., Andersen, M. B., Whitta-Jacobsen, H. J., Kornbek, R., Münier, L. L., Naur, S. S. (2017). *Institutionskvalitet og økonomisk udvikling*. Analysenotat. Kraka-Deloitte.